

Näringsdepartementet

n.registrator@regeringskansliet.se

YTTRANDE över

Konkurrenskraftsutredningens slutbetänkande ”Attraktiv, innovativ och hållbar – strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring” (SOU 2015:15); Dnr N2015/2191/J

Sveriges Jordägareförbund har beretts tillfälle att avge yttrande över rubricerat slutbetänkande. Förbundet anför följande.

SAMMANFATTNING

Sveriges Jordägareförbund anser att Konkurrenskraftsutredningens slutbetänkande kan läggas till grund för vidare åtgärder. Beträffande ett stort antal av de framlagda förslagen, skulle jordbruks- och trädgårdsnäringen gagnas av att dessa vidtas så snart som möjligt. Förbundet tillstyrker alltså utredningens förslag, och lämnar nedan några särskilda synpunkter och kompletterande förslag.

SLUTBETÄNKANDET

Allmänt

Den svenska jordbruks- och trädgårdsnäringens långsiktiga lönsamhet och överlevnadsförmåga är avhängigt av att den är konkurrenskraftig. Till grund för en konkurrenskraftig näring ligger – utöver de faktorer som utredningen pekar på, som en del i frågan om regelverket – den stora betydelsen av tryggad och stark äganderätt till enskilt ägd egendom. Äganderätten är avgörande för en fungerande marknadsekonomi. Ett långsiktigt hållbart brukande, utan förbrukande, av naturresurser, jord, skog, vatten och vind, är en nödvändig förutsättning för konkurrenskraftiga gröna näringar. Det långsiktiga legala stödet för äganderätt och avtalsfrihet i en öppen marknad likaså.

2 Strategi

Förbundet konstaterar att regeringen sedan utredningen avlämnade sitt slutbetänkande har inlett arbetet med att ta fram en nationell livsmedelsstrategi. Förbundet är positivt inställt till detta, och ser också med försiktig optimism att det synes som om det finns en stor uppslutning bland riksdagspartierna om behovet av en livsmedelsstrategi.

Förbundet vill särskilt betona vikten av att den nationella produktionsökning som utredningen förespråkar också kommer till uttryck i den kommande livsmedelsstrategin, förslagsvis genom olika produktionsmål för olika delar av landet och för olika delnärings. Förbundet vill också understryka jordbruks- och trädgårdsnäringsens (liksom andra gröna näringars) stora potential att spela en aktiv och framträdande roll i uppbyggnaden av såväl den gröna som den cirkulära ekonomin.

Utredningen konstaterar och Förbundet instämmer i att ”sammantaget anser utredningen det vara viktigt att tillräckliga växtförädlingsinsatser kommer till stånd, inte minst vad gäller att utnyttja möjligheter med nya tekniker inom växtförädlingen. Eftersom detta styrs av lagstiftning på EU-nivå så är det nödvändigt att den svenska regeringen inom EU förhandlar i syfte att påskynda utvecklingen av sådana nya tekniker”. Förbundet vill understryka vikten av en ökad nationell satsning på växtförädling, dels för dess betydelse för jordbruks- och trädgårdsnäringsens konkurrenskraft, dels för att kunna möta klimatförändringar och utveckla säkra livsmedel.

3 Företagande

Förbundet instämmer i utredningens bedömningar avseende den fortsatta strukturomvandlingen mot större enheter samtidigt som det finns utrymme för nischad vidareförädling. Det är viktigt att konstatera, som utredningen gör, att de större jordbruken generellt är mer effektiva, och därmed mer konkurrenskraftiga samt att det fordras insikt hos samhället och myndigheterna om att så är fallet, så att de möjliggör – och inte hindrar – för företagen att växa.

Förbundet tillstyrker i princip utredningens förslag i kapitel 3, med följande kommentarer:

3.5 Ägarbyte och delat ägande: Det är viktigt att en redogörelse för modeller för olika former av ägarbyten samt för vinstdelning inte ses som normerande, alltså att de modeller man presenterar ses som uttömmande. Redogörelsen bör användas för att uppmärksamma företagen inom jordbruks- och trädgårdsnäringsen om några av de modeller som finns.

3.6 Jordförvärvslagstiftningen: Förbundet vill tillägga att en utredning av jordförvärvslagen måste ta sin utgångspunkt i den grundlagsskyddande äganderätten. Det har från annat håll än från utredningen framförts att man inom ramen för den föreslagna utredningen (återigen) bör lyfta frågan s.k. friköp av s.k. historiska arrenden. Förbundet anser att detta vore oacceptabelt. Ett tvångsmässigt friköp är ett privat rättssubjekts expropriation av ett annat privat rättssubjekts egendom, vilket vore grundlagsstridigt och skulle strida mot EU-rätten.

3.7 Arrendelagstiftningen: Arrendemarknadens parters experter i Tomträts- och arrendeutredningen ingick ett kompromissförslag omfattande bl.a. fastställande av arrendeavgiften, vilken Förbundet ställde sig bakom för att komma framåt i frågan. Utredningens förslag överensstämmer dock med Förbundets principiella hållning. Vidare vill Förbundet framhålla att arrendelagstiftningens besittningsskydd överlag riskerar att fungera konserverande i en situation där vi för bibehållen konkurrenskraft enligt utredningen behöver kunna genomföra fortsatta strukturrationalisering samt att besittningsskyddet i det avseendet kan vara hämmande även vid en jämförelse med situationen i vissa konkurrentländer. Här kan nämnas att man i Danmark inte har någon särreglering av arrendekontrakt; alltså är det vanlig avtalsrätt som gäller där.

4 Regler och villkor

Förbundet instämmer i utredningens bedömningar avseende arbetskraftskostnader, produktionsmedelsskatter, djurskyddslagstiftningen, växtskyddslagstiftningen och tillståndsprovning med MKB enligt miljöbalken. Vidare vill Förbundet understryka utredningens påpekande om att reglers tillämpning är av stor vikt; att kompetens, bemötande, språk, attityd och service är viktigt i samband med myndighetsutövning.

Förbundet vill här påpeka att den genom EU-lagstiftningen inrättade kontrollapparaten har fått en utformning som upplevs som betungande, konkurrenskraftshämmande och till delar också rättsosäker. Förbundet förespråkar att regeringen på EU-nivå verkar för att införa ett betydligt mer målstyrt regelverk, vilket även torde kunna medverka till uppnående av det svenska regelförenklingsmålet.

Förbundet tillstyrker i princip utredningens förslag i kapitel 4, med följande kommentarer:

4.2 Produktionsmedelsskatter: Dessa skatter har mycket stor inverkan på näringens konkurrenskraft, och Sveriges nivåer ligger tydligt över de flesta konkurrentländernas. Sverige kan enkelt och ensidigt åtgärda flera av dessa skatter, och bör göra det! Det är viktigt att inför varje förändring av dessa skatter göra en konsekvensanalys avseende effekterna för jordbruks- och trädgårdsnäringens konkurrenskraft. Om analysen pekar på negativa konsekvenser bör den analyserade skatteförändringen undvikas.

4.3 Djurskydd: Förbundet tillstyrker samtliga förslag, och vill särskilt understryka vikten av att införa målstyrning i djurskyddet i kombination med en markant kompetenshöjning hos djurskyddskontrollanterna samt en länsöverskridande samordning av deras tillämpning.

4.4 Växtskydd: Förbundet tillstyrker samtliga förslag, och vill samtidigt framföra att Kemikalieinspektionens arbetssätt och tillämpning av rådande regelverk måste nagelfaras ut ett konkurrenskraftsperspektiv (samt ur rättssäkerhetssynpunkt). Det framstår många gånger som om KemI har en ambition att inskränka snarare än möjliggöra, vilket drabbar brukarna. Det senaste exemplet är KemI:s beslut den 12 juni 2015 att fr.o.m. den 15 juni 2015 förbjuda användning av två växtskyddsmedel som används för att bekämpa ogräs i kål och rapsodlingar. Förbudet innebär att man under pågående växtodlingssäsong förbjuder att befintliga lager av produkterna säljs, magasineras eller släpps ut på marknaden. Detta drabbar de berörda på ett oproportionerligt sätt.

5 Marknadsförutsättningar

Förbundet instämmer i utredningens bedömningar. Förbundet tillstyrker i princip utredningens förslag i kapitel 4, med följande kommentarer:

5.2 Livsmedelsindustrins konkurrenskraft: Den av regeringen initierade livsmedelsstrategin bör inkludera denna fråga.

5.4 Marknadsmakt inom livsmedelskedjan: Utredningen har rätt i att primärproducenten är pristagare, vilket understryker vikten av det föreslagna uppdraget till Konkurrensverket. Förbundet anser dock att uppdraget bör skärpas från att analysera utvecklingen inom livsmedelskedjan med avseende på marknadskoncentration, till att innefatta att vid behov aktivt gripa in med tillgängliga verktyg i syfte att bryta sådan koncentration.

5.5 Medvetna konsumenter: Förbundet anser att det är viktigt att en nationell ursprungsmärkning utvecklas av marknadens aktörer, och inte av stat eller myndighet. Vidare bör en sådan märkning även omfatta alla typer av matleverantörer, såsom restauranger och storkök. Vidare är det av stor vikt att samhället i samband med offentlig upphandling utformar sina anbudsunderlag på ett sådant sätt att det underlättar för svenska och mindre företag att leverera.

6 Kunskap och innovation

Förbundet instämmer i utredningens bedömningar. Förbundet tillstyrker i princip utredningens förslag i kapitel 6.

6.4.1 Högre utbildning: Förbundet erfar att det finns ett ökande behov av en mer företagslednings- och ekonomiinriktad lantmästarutbildning. Dagens lantmästare uppfattas av många, som utredningen uttrycker det, som ”doers”. I takt med att enheterna/företagen blir allt större efterfrågas dock en ny typ av utbildning/kompetens – med fortsatt god kunskap om praktiskt lantbruk men med större kunskaper inom företagsledning och ekonomi. Bristen på denna kompetens idag är en anledning till att alltför stora och växande svenska jordbruksföretag har danska verksamhetsledare.

Förbundet anser att det bör införas ett utvecklat lärlingssystem med obligatorisk praktik. I Danmark finns en modell som kan utgöra förebild.

2015-06-29

SVERIGES JORDÄGAREFÖRBUND

Frederik Treschow